

Međunarodna naučna konferencija „Srebrenica 30 godina poslije genocida: sjećanje, odgovornost i izazovi negiranja“

1. juli 2025. godine, Vijećnica, Sarajevo

Govor prof. dr. Tarika Zaimovića, rektora Univerziteta u Sarajevu

Za sve nas, Srebrenica nije broj... 8372...

Srebrenica nije datum... 11. juli 1995. ...

a sigurno nije „nesretni događaj“ počinjen od strane „pojedinaца“ noseći isključivo njihovu „ličnu odgovornost“.

Srebrenica je sinonim, očevidan rezultat – jednog planiranog, institucionalnog, višegodišnjeg - usudim se ustvrditi višedecenijskog, djelovanja sa jasnim i nedvosmislenim političkim ciljem uništenja jednog naroda. Njegovog brisanja.

Ne samo kroz genocid nad našim očevima, majkama, našim sestrama i braćom - već i brisanjem kulturnog, historijskog i vjerskog identiteta jednog naroda.

Srebrenica nije samo ime jednog grada. Srebrenica je i danas otvorena rana u kolektivnoj savjesti čovječanstva. To je ime koje nas podsjeća na to što se desi kada mržnja, nepravda i šutnja prevladaju nad razumom, saosjećanjem i istinom.

Tog jula 1995. godine, više od osam hiljada nedužnih ljudi nestalo je iz zagrljaja svojih porodica.

Pred očima svijeta – svih nas, ubijeni su jer su se zvali drugačije, jer su pripadali nekom drugom narodu, nekoj drugoj vjeri.

A svi mi, uvijek i bez zadržke moramo jasno reći – ponoviti – da to nije bio običan zločin – bio je to genocid. Institucionalno proveden. Sudskim presudama potvrđen. Naučnim istinama dokazan. Historijski jasan.

Ali ljudski – nezamisliv.

Ipak, Srebrenica nije, i nikada ne smije biti pitanje jednog naroda.

Srebrenica nije, i ne smije biti pitanje jedne vjere, jedne države.

Srebrenica mora biti univerzalna opomena – da zlo počinje šaptom, a završava tišinom.

Da šutnja jeste saučesništvo. A da je negiranje samo drugi oblik nasilja.

Srebrenica svima nama mora biti stalni podsjetnik, da je ravnodušnost najopasniji otrov za ljudsku dušu.

Danas, trideset godina nakon što je čovječanstvo palo na ispitu u Srebrenici i kada smo svjedočili porazu svih univerzalnih vrijednosti – a ulaskom Vojske Republike Srpske u zaštićenu zonu i sadržajnoj kapitulaciji Savjeta bezbjednosti Ujedinjenih nacija – otvorena su vrata politikama etno-homogenizacije, rasnih i ksenofobijom vođenih politika, te autokratskih političkih projekata koje danas vidimo i u demokratski najrazvijenijim zemljama.

Nažalost, kao rezultat, u proteklim desetljećima deklarativno izrečeno "nikada više", dobilo je mnogo – suviše – novih manifestacija kršenja međunarodnog prava i nadasve očiglednih zločina protiv čovječnosti širom svijeta. A prva četvrtina 21. stoljeća iznova potvrđuje da kompromisa sa vizijom svijeta kao zajednice uređene principima vladavine prava - bez obzira na kratkovidni politički oportunizam – ne smije biti.

Dok stojim ovdje pred vama, svakodnevno svjedočimo da nasljednici upravo onih koji su u prvoj polovici 20. stoljeća platili jednu od najvećih cijena u historiji čovječanstva – danas, u prvoj polovici 21. stoljeća postaju poput nalogodavaca i egzekutora prethodnog stoljeća – kreirajući iznova potrebu za nekim novim „nikada više“.

Ipak danas, kada nosimo teret 30 godina tuge, neka nas ne obuzme samo bol – neka nas pokrene odgovornost.

Odgovornost da učimo. Odgovornost da učimo druge.

Odgovornost da pišemo, da istražujemo, da govorimo.

Činimo to djelima, svakim danom – kada bismo dijalog umjesto mržnje, razumijevanje umjesto predrasuda, pomirenje umjesto osvete.

A naša univerzitetska zadaća nije i ne smije samo biti da obrazujemo stručnjake.

Naša zadaća je da obrazujemo ljude koji razumiju da pamćenje nije izraz osvetoljubivosti, već putokaz iz tame ka svjetlu.

Da obrazujemo ljude koji znaju da sjećanje nije mržnja – već borba za istinu.

Ljude koji će se usuditi reći istinu – i kada je teško i kada boli.

A dragi studenti, vi ste ti koji morate biti glas onih koji ga više nemaju.

Vaša odgovornost je da gradite budućnost, ali ne tako što ćete zaboraviti prošlost. Nego tako što ćete je poštovati, učiti iz nje, i nikada ne dopustiti da se ponovi.

Vi morate biti glas beskrajno potrebne promjene, oštri kritičari propusta generacija prije vas i kreatori jednog novog „nikada više“ – koji će bez razlika vidjeti suzu u oku majke, bol na licu kćerke, tugu u osmjehu jetima.

Da nikada više ne umanjimo ni jednu suzu, ni jedno ime, ni jednu istinu.

Danas, trideset godina nakon, neka Srebrenica i dalje ostane izvor naše snage.

Jer univerzalna misao nas uči da je tolerancija najviši stupanj moći – a želja za osvetom prvi znak slabosti. A da je naša najveća snaga, naša najveća pobjeda, sadržana upravo u našoj nepokolebljivoj istrajnosti da ne želimo osvetu već pravdu.

Jer Srebrenica nije poraz žrtve, ona je poniženje zločinca.

Srebrenica nije izraz slabosti već pobjeda duha dobrote.

Srebrenica nije i ne može biti zaboravljena jer je život zamijenila čestitošću.

A kao Univerzitet, u ime svih nas koji vjerujemo u obrazovanje kao temelj pravednijeg društva, nastaviti ćemo učiti, poučavati, istraživati, pamtiti i svjedočiti.

Sinoć u prostorijama Akademije likovnih umjetnosti otvorena je izložba fotografija posvećena 30 godina Srebrenice našeg uvaženog profesora Damira Šagolja – koja slikom beskrajnu težinu nosi i nečujno govori univerzalnim jezikom kojeg samo srce osjetiti može.

Konferencijom „Srebrenica 30 godina poslije genocida: sjećanje, odgovornost i izazovi negiranja“ – čiji je nosilac Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava – iznova potvrđujemo našu opredijeljenost predanom naučnom pristupu i analizi različitih dimenzijama genocida nad Bošnjacima u i oko Srebrenice – ali i svim ostalim gradovima širom Bosne i Hercegovine.

Univerzitet će svim svojim kapacitetima – od umjetnosti do nauke, od predstave i koncerta do upotrebe vještačke inteligencije, od Prijedora do Srebrenice, od Srebrenice do Dejtona – biti nosilac svjetlosti – pa makar to bilo ne više od plamička iz udubine koji sa lakoćom zasija upaljen uljem istine i znanja.

Trideset godina nakon Srebrenice, to dugujemo onima koji danas nisu sa nama, ali još više, to dugujemo narednim generacijama.

Poštovani, ne postoji tama – tama je stanje odsustva svjetlosti.

A Srebrenica je zasljepljujući primjer tame čovječanstva.

Upravo radi Srebrenice moramo uvijek održavati svjetlost istine – to je jedina nada za sve nas.